

IZVJEŠĆE O RADU ARHEOLOŠKOG MUZEJA NARONA ZA 2012. GODINU

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.3. Darovanje

U studenom 2012. Arheološkom muzeju Narona je darovana mramorna posuda s lokaliteta Šiljegove bare u Vidu. Posudu je poklonio upravitelj svetišta u Vepricu, mons. Alojzije Bavčević.

1.7. Ostalo

Tijekom ožujka 2012., djelatnici Arheološkog muzeja Narona Toni Glučina i kustos-vježbenik Ivan Volarević, obilazili su potencijalne arheološke lokalitete na području mjesta Vid, Prud i Dragovija.

U travnju 2012. Toni Glučina je temeljem prijave građana izvršio uvid na lokalitet na brdu Kozjak, gdje je prilikom čišćenja zapuštenog zemljišta pronađen arheološki materijal. Temeljem pronađenog materijala utvrđeno je da se radi o novom do sada nepoznatom lokalitetu iz kasnoantičkog razdoblja.

U dogovoru s tvrtkom Arheoplan d.o.o. zaprimljen je na privremenu pohranu arheološki materijal i dokumentacija s iskopavanja arheološkog nalazišta AN 164 Gradina Podovača kod Malog Prologa

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

Tijekom godine redovno je kontroliran arheološki materijal u izložbenom postavu, te u muzejskoj čuvaonici.

Tijekom godine u više navrata su od vegetacije očišćeni arheološki lokaliteti - bazilika u Erešovim barama i južni bedem. Osim toga, redovito se održavaju i lokaliteti sv. Vid, te sjeverni i zapadni bedemi.

3. DOKUMENTACIJA

3.1. Inventarna knjiga

Tijekom 2012. godine u računalnu bazu M++ upisano je 1188 inventarnih jedinica iz fundusa Arheološkog muzeja Narona.

Od ukupnog broja upisanih predmeta inventirani su: kameni spomenici - 40 inventarnih jedinica - stari fond bez podataka o mjestu nalaza (Branimir Župić) i 4 s lokaliteta Plećaševe štale (Toni Glučina); keramički predmeti - 861 inventarna jedinica s lokaliteta Akropola/Gornje Njive (Branimir Župić; pripremu je za inventarizaciju priredila Miroslava Topić); metalni kovani novac - 50 inventarnih jedinica s lokaliteta Trasa bivšeg vodovoda (Branimir Župić; pripremu je za inventarizaciju priredila Maja Bonačić Mandinić).

Iz stare ručno vođene inventarne knjige prepisane su u računalnu bazu M++ 233 inventarne jedinice iz Numizmatičke zbirke (Branimir Župić). Od ukupnog broja, 230 ih se nalazilo i u ispisu iz baze Numiz Arheološkog muzeja u Splitu. Navedenim upisima je u računalnu bazu unesena gotovo čitava prethodno inventirana numizmatička građa Arheološkog muzeja Narona, koja se nalazila u staroj inventarnoj knjizi, a izuzetak su dvije inventarne jedinice čiji inventarni brojevi iz stare inventarne knjige su u novoj (u ispisu iz računalne baze) pridodani drugim dvama predmetima.

3.6. Hemeroteka

Tijekom siječnja i veljače 2012. godine kustos-vježbenik Ivan Volarević je uredio muzejsku hemeroteku, te je upisao 137 jedinica u računalnu bazu M++ i skenirao dio muzejske dokumentacije.

4. KNJIŽNICA

4.1 Nabava

Tijekom 2012. godine Arheološki muzej Narona prikupio je za potrebe priručne knjižnice ukupno 121 naslov. Od toga: 70 naslova razmjenom, 21 naslov darovanjem i 30 naslova kupnjom.

6. STRUČNI RAD

6.1. Stručna obrada muzejske građe

- arheološka obrada pokretnih arheoloških nalaza s lokaliteta Akropola (Gornje Njive) i Forum u Naroni (2012. godina):

Pokretni nalazi s lokaliteta Gornje Njive (Akropola) i Forum prikupljeni su u kampanjama koje su periodički provođene u razdoblju od 1996. do 1999. godine pod vodstvom prof. dr. Emilija Marina, tadašnjega ravnatelja Arheološkog muzeja u Splitu, a sada su pohranjeni u prostoru čuvaonice Arheološkog muzeja Narona.

Kao i prethodne godine, obrada se odvijala tijekom 4 mjeseca (s prekidima), u vremenskom razdoblju od 10. 05. do 07. 09. 2012. godine. Uz voditeljicu stručne obrade nalaza Miroslavu Topić, tijekom odvajanja nalaza prema materijalu izradbe te njihova razvrstavanja prema formama, sudjelovao je i Toni Glučina, v.d. ravnatelja Arheološkog muzeja Narona, koji je izradio i cjelokupnu fotodokumentaciju.

Tijekom rada je primijenjena već usvojena metodologija koja podrazumijeva razvrstavanje nalaza prema formama/tipovima i spajanje pripadajućih dijelova pojedinih predmeta, te grupiranje nalaza u tri skupine koje obuhvaćaju:

- 1) nalaze predviđene za inventarizaciju u muzejskom programu M++
- 2) studijski materijal
- 3) građu za otpis

Podaci o položaju nalaza, broju ulomaka, broju i vrsti posuda, odnosno drugih predmeta, upisani su u radne formulare te predstavljaju temeljnu bazu podataka za analitičku obradu nalaza koja će u sljedećoj fazi obuhvatiti katalogizaciju nalaza i pripremu za publiciranje.

I. KERAMIKA

Nalazi keramike s navedenih lokaliteta kronološki se mogu pratiti unutar vremenskog okvira postavljenog u rasponu od početka 3. st. pr. Kr. do kraja 6. st. posl. Kr., tj. od kasnog helenističkog odnosno rimskog republikanskog perioda do razdoblja kasne antike.

Kako je inventarizacija muzejske građe jedan od prioriteta muzejske djelatnosti, cjelokupna obrada nalaza s navedenih lokaliteta u ovoj je fazi rada bila usmjerena prema tom cilju. Možemo zaključno navesti da je tijekom 2010. i 2011. godine s lokaliteta Akropola (Gornje Njive) i Forum za inventarizaciju izdvojeno 2.247 različitih, u većoj ili manjoj mjeri sačuvanih keramičkih predmeta (1.776 – Akropola i 471 – Forum). Tijekom obrade nalaza

2012. godine u evidencijskim tablicama je za inventarizaciju upisano još 1.095 predmeta s lokaliteta Forum. U ukupnom zbroju, s navedenih lokaliteta je tijekom dosadašnjeg rada za inventarizaciju određeno 3.342 predmeta, koji su upisani u tablice koje sadrže redni broj predmeta, naziv lokaliteta, fotografiju predmeta i podatke o materijalu izradbe, stanju sačuvanosti i dimenzijama. Ti podaci će biti uneseni u muzejskom programu M++ pri čemu će predmeti prema rednom broju dobiti inventarne oznake.

Nalazi s lokaliteta Forum, koji nisu svrstani u skupinu predmeta za inventarizaciju, izdvojeni su kao studijski materijal, fotografirani i upisani u tablice s oznakom mjesta nalaza.

S istog lokaliteta je definirana i građa za otpis. Nalazi iz te skupine su fotografirani i pohranjeni u PVC vreće, te deponirani na prikladnom mjestu u prostoru muzejske čuvaonice. Evidencijski dokument o građi za otpis sadrži numerirane fotografije s oznakom mjesta nalaza i rasporedom predmeta po vrećama.

Za lokalitet Akropola (Gornje Njive) potrebno je izlučiti studijski materijal i građu za otpis na isti način kao što je to učinjeno za Forum.

Da bi se dobili što precizniji podaci o keramičkim predmetima pronađenim na lokalitetima Akropola i Forum, kao i o njihovom arhitektonskom kontekstu, potrebno je izvršiti komparaciju s obrađenim nalazima koji potječu s prostora Augusteuma (temenos i cela hrama), budući da postoji mogućnost spajanja pojedinih ulomaka. To bi omogućilo jasnije sagledavanje konteksta kojemu su nalazi izvorno pripadali, a također i potpuniju interpretaciju zaokružene urbanističke cjeline čije su nedjeljive sastavnice Forum s Augusteumom i trijemom koji se nalazi na terasi zapadno od Augusteuma (lokalitet Gornje Njive). Isto vrijedi i za ostale nalaze koji uključuju staklene, koštane i metalne predmete, a osobito ostatke fresko oslika i arhitektonske dekoracije.

II. STAKLO

Ulomci staklenih predmeta s oba navedena lokaliteta su u znatnoj mjeri zahvaćeni irizacijom i mjestimice prekriveni kalcitnim naslagama. Stoga je na njima potrebno provesti konzervatorske metode čišćenja i spajanja, ali i rekonstrukcije pojedinih predmeta. Nakon toga može uslijediti i arheološka obrada nalaza koja uključuje tipološko kronološku analizu. Za sada su ti nalazi očišćeni od naslaga zemlje pranjem u tekućoj vodi.

III. KOŠTANI NALAZI

Među koštanim nalazima s obaju navedenih lokaliteta u najvećem broju su zastupljeni stilusi, a registrirani su i ostaci ukosnica, šivaćih igala, koštanih oplata, žličice, žetoni za igru,

pršljenovi vretena, astragal i obrađeni rogov. Tijekom 2010. i 2011. godine kvantificirano je 8 koštanih predmeta s lokaliteta Akropola i 17 s lokaliteta Forum. Njima se može pribrojiti još 2 nalaza s Akropole, koji su registrirani tijekom obrade nalaza 2012. godine, te 11 nalaza s Foruma. Kao i keramički nalazi i ti predmeti su upisani u evidencijske tablice. Prema ukupnom zbroju za inventarizaciju je izdvojeno 10 predmeta s lokaliteta Akropola (Gornje Njive) i 28 predmeta s lokaliteta Forum.

IV. METALNI UKRASNI I UPORABNI PREDMETI

Na metalnim ukrasnim i uporabnim predmetima potrebno je žurno provesti konzervatorsku i restauratorsku obradu, kako bi se zaštitili od daljnjeg propadanja i kako bi uopće mogli biti arheološki obrađeni. To osobito vrijedi za predmete izrađene od željeza koji su u većoj mjeri zahvaćeni korozijom.

V. NUMIZMATIČKI NALAZI

Uvidom u numizmatičke nalaze ustanovili smo da je na lokalitetu Akropola (Gornje Njive) pronađeno 50 komada, a na lokalitetu Forum 124 komada kovanog novca, što je ukupno 174 komada.

Kovanice su izrađene od različitih materijala (bronca, srebro), a također se uočava i različit stupanj njihove sačuvanosti. Jedan dio tih nalaza je očišćen i konzerviran, dok je primjerice za cca 79 komada potrebno primijeniti postupke čišćenja i konzervacije. Ti nalazi zahtijevaju stručnu numizmatičku obradu i konzervatorski tretman uz primjerenu dokumentaciju.

VI. FRESKE

Među nalazima s lokaliteta Forum i Akropola pronađeni su i zamjetni ostaci fresko oslika. Signifikantni uzorci te vrste nalaza su izdvojeni i fotografirani, tako da mogu poslužiti kao polazište za daljnju arheološku, ali i konzervatorsko-restauratorsku obradu.

VII. KAMEN

Među predmetima izrađenim od kamena moguće je razlučiti kamene posude, pistulume mortarija, ručne žrvnjeve, bruseve, ulomke žrtvenika, postamente, ostatke arhitektonske dekoracije (mramorne oplata i kockice mozaika) te dijelove arhitektonskih elemenata poput ulomaka kapitela, baza stupova i profiliranih ostataka trabeacije. Tijekom 2010. i 2011. godine za inventarizaciju je registrirano 19 predmeta s lokaliteta Akropola (Gornje Njive) i 10 predmeta s Foruma, a 2012. je tome pribrojeno još 5 predmeta s Akropole i 53 s Foruma.

U kategoriju studijskog materijala svrstana su 34 ulomka različitih predmeta. Građa za inventarizaciju i studijski materijal se upisuju u evidencijske tablice prema istom obrascu kao keramika, kost i ostali nalazi. Obrada kamenih nalaza među kojima je potrebno spomenuti i nekoliko spomenika s ostacima natpisa još nije završena, a potrebno je provesti i komparativnu analizu koja uključuje i građu pronađenu tijekom istraživanja Augusteuma.

VIII. OSTACI ŠKOLJAKA, PUŽEVA I ŽIVOTINJSKIH KOSTIJU

Ostaci školjaka, puževa i životinjskih kostiju daju dobar uvid u prehrambene navike stanovnika antičke Narone. Stoga je potrebno izvršiti njihovu analizu i obradu s aspekta zooarheologije. Nalazi su oprani u tekućoj vodi, razvrstani prema mjestu nalaza i fotografirani.

IX. DOKUMENTACIJA

Kako bi se u potpunosti obavila obrada navedenih nalaza potrebno je tijekom 2013. godine osigurati izradu cjelokupne tehničke dokumentacije te kako je već navedeno obaviti preventivnu zaštitu i rekonstrukciju pojedinih nalaza. Uz to je poželjno izvršiti i kemijske analize odabranih uzoraka.

Sustavnom arheološkom obradom nalaza pronađenih na lokalitetima Narona - Akropola (Gornje Njive) i Narona - Forum, obavile bi se sve potrebne radnje koje bi omogućile ne samo inventarizaciju arheološke građe već bi prethodile i objavljivanju iste u okviru stručnih publikacija. Konzervatorska i restauratorska obrada pojedinih primjeraka važna je s aspekta njihove zaštite, ali i prezentacije kako u okviru izložbenih aktivnosti tako i u stalnom postavu Arheološkog muzeja Narona.

6.5. Posudbe i davanje na uvid

Tijekom rujna i listopada 2012. Arheološkom muzeju u Splitu posuđena je muzejska građa (inv. oz. 2046, 2047, 424, 437, 438, 439, 440) iz stalnog postava Arheološkog muzeja Narona, za potrebe izlaganja na izložbi *Tragovi Eniona i Aristeje u rimskoj provinciji Dalmaciji*.

6.7. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

Toni Glučina, Antički grad Narona, u: Z. Buljević (ur.) *Tragovi Eniona i Aristeje u rimskoj provinciji Dalmaciji = Traces of Ennion and Aristeas in the Roman province of Dalmatia*,

katalog izložbe, 23. rujan – 30. listopad 2012., Arheološki muzej u Splitu, Split, 2012., str. 36-42.

7. ZNANSTVENI RAD

7.3. Znanstveno usavršavanje (magisterij, doktorat)

U travnju 2012. na Sveučilištu u Zadru, Toni Glučina je završio poslijediplomski sveučilišni studij „Arheologija istočnog Jadrana“, te stekao akademski stupanj magistra znanosti.

8. STRUČNI I ZNANSTVENI SKUPOVI I SEMINARI U ORGANIZACIJI I SUORGANIZACIJI MUZEJA

8.2. Stručni skupovi

Naziv skupa: **GIS ODYSSEY 2012 „Geographic Information Systems Conference and Exhibition, Croatian GIS Association International Geographic Information Systems“**

Teme: geoinformatika, geodezija i kartografija, informatika i komunikacije, upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom, poljoprivreda i šumarstvo, upravljanje i gospodarenje morem i vodama, hidrografija, europski koridor Baltičko i Jadransko more, globalizacija, razvoj i tranzicijski proces, geolokalizacija i zaštita osobnih podataka, digitalna baština, i ostalo.

Vrijeme održavanja: 3. - 7. rujan 2012.

Mjesto održavanja: Villa Neretva, Arheološki muzej Naron

Opis: Konferencija je održana u Metkoviću u organizaciji Hrvatskog informatičkog zbora – GIS foruma (Hrvatska), Instituta za oceanografiju i ribarstvo (Hrvatska), University of Silesia, Faculty of Computer Science and Materials Science, Faculty of Earth Science (Poljska), SILGIS Association (Poljska) i Cardinal Stefan Wyszyński University (Poljska). Hrvatski hidrografski institut bio je suorganizator i sponzor Konferencije. Na skupu je sudjelovalo 50-ak sudionika.

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

Tijekom 2012. godine Arheološki muzej Naronu organizirao je i ugostio 3 izložbe:

Naziv izložbe: **Neretvanske torbe**

Mjesto održavanja i prostor: Arheološki muzej Naronu

Vrijeme održavanja: 27. siječnja 2012. (povodom Noći muzeja)

Autor stručne koncepcije: Toni Glučina

Autor teksta: Ivan Volarević.

Izložba je namijenjena najširoj publici povodom navedene muzejske manifestacije.

Naziv izložbe: **Egipatska zbirka Arheološkog muzeja u Dubrovniku**

Mjesto održavanja i prostor: Arheološki muzej Naronu

Vrijeme trajanja: 22. lipnja - 31. kolovoza 2012.

Autorica stručne koncepcije: Romana Menalo

Autorica likovnog postava: Ivona Michl

Opseg (broj eksponata): 123

Opis: Dubrovčanin Frano Amerling, koji je živio u Kairu, 1872. godine darovao je zbirku arheoloških predmeta, minerala i rijetkosti iz svoje kairske umjetničke zbirke Domorodnom muzeju u Dubrovniku. Na izložbi su bila izložena 123 predmeta među kojima se moglo vidjeti brojne figure egipatskih božanstava, amulete, skarabeje i mumiju. Ova arheološka izložba bila je namijenjena inozemnim i tuzemnim posjetiteljima Arheološkog muzeja Naronu.

Vrsta: arheološka

Naziv izložbe: **Tekuća arheološka istraživanja u Hrvatskoj.**

Mjesto održavanja i prostor: Arheološki muzej Naronu

Vrijeme trajanja: 27. rujna - 01. prosinca 2012.

Autori stručne koncepcije i likovnog postava: Jacqueline Balen i Sanjin Mihelić

Opis: Izložbu koja je u suradnji s Arheološkim muzejom u Zagrebu, sjajno daje uvid u arheološku djelatnost u Republici Hrvatskoj. Nju su razgledali posjetitelji Arheološkog muzeja Naronu s naglaskom na brojne grupne učeničke posjete.

Vrsta: pokretna

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

U 2012. godini održano je ukupno 115 vodstava. Od toga 70 vodstava za grupe učenika i studenata, 34 vodstava za grupe odraslih te 11 specijalnih vodstava.

11.3. Radionice i igraonice

U organizaciji udruge Snažna progresivna umjetnost od 27. listopada do 4. studenog 2012. održana je kiparska radionica na temu „Voda“. Desetak umjetnica i umjetnika vodili su grupu od trideset djece u izradi skulptura u kamenu, trski i glini. Radovi umjetnika i djece prezentirani su na vanjskim muzejskim prostorima.

U srpnju 2012. u okviru „Rimske noći u Naroni“ održane su radionice za djecu (likovna, klesarska, te radionica izrade mozaika).

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)

12.1. Press

Arheologija.hr - članak o Noći muzeja u Arheološkom muzeju Naroni, gdje je prezentiran rad na tkalačkom stanu, pletenje torbi te izložba torbi neretvanskog kraja

eMetković - članak o Noći muzeja u Arheološkom muzeju Naroni

Dubrovnik.net - članak o sastanku v.d. ravnatelja Tonija Glučine i župana Nikole Dobroslavića

Vid.hr - članak o otvorenju izložbe *Tekuća arheološka istraživanja u Hrvatskoj*

Coolinarka - članak o Rimskoj noći u Naroni

Slobodna Dalmacija – članak o novopronađenom arheološkom lokalitetu na brdu Kozjak

Slobodna Dalmacija - članak o otvorenju izložbe s radovima nastalima na kiparskoj radionici „Voda“, udruge Snažna progresivna umjetnost

Dubrovački vjesnik - članak o Noći muzeja u Arheološkom muzeju Naroni

Dubrovački vjesnik- članak o otvorenju izložbe Dubrovačkih muzeja *Egipatska zbirka Arheološkog muzeja u Dubrovniku*

Dubrovački vjesnik – članak o Rimskoj noći u Naroni

Metkovski vjesnik - intervju s ravnateljem Hrvojem Manenicom povodom odlaska s mjesta ravnatelja

Metkovski vjesnik - članak o otvorenju izložbe Dubrovačkih muzeja *Egipatska zbirka Arheološkog muzeja u Dubrovniku*

Metkovski vjesnik - članak o otvorenju izložbe *Tekuća arheološka istraživanja u Hrvatskoj*

Hrvatska riječ – članak o Rimskoj noći u Naroni

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

HRT - intervju povodom pronalaska arheološkog lokaliteta na brdu Kozjak, Komin

HRT - emisija „Puni krug“ – prilog o Muzeju koji su pripremili učenici O.Š. Stjepana Radića, Metković

Nova TV - intervju povodom pronalaska arheološkog lokaliteta na brdu Kozjak

Sudjelovanje na lokalnim (Narona, Delta) regionalnim (Split, Dubrovnik) te državnim (Otvoreni, Narodni, HR 1, HR 2) radio postajama u emisijama vezanim za najavu programa i promociju manifestacija: Noć muzeja, Međunarodni dan muzeja i Rimski noć u Naroni.

Radio Dubrovnik - razgovor u emisiji urednice Adriane Tomašić

Radio Narona - emisija o ponudi muzejske suvenirnice, te unapređenju kulturno-turističke ponude doline Neretve

12.4. Promocije i prezentacije

U listopadu 2013. na poziv Društva Neretvana i prijatelja Neretve, Arheološki muzej Narona se predstavio na Danima Neretve u Zagrebu i Noći Neretvana u Zagrebu.

12.5. Koncerti i priredbe

Koncert madolinskog orkestra te nastup plesačke sekcije KUD-a Metković povodom Noći muzeja

U sklopu Rimski noći u Naroni, uz stalni program koji sadrži prezentacije obrta, rekonstrukciju triklinija, pedagoških radionica te kuhinju Ivane Ožanić Roguljić, ove godine program je upotpunjen nastupom plesača i žonglera, kao i atraktivnim gladijatorskim borbama.

13. MARKETINŠKA DJELATNOST

Izrada pozivnica, plakata i drugih popratnih promotivnih materijala za muzejske izložbene projekte i manifestacije

Tiskanje i dostava promotivnih materijala TIC-u, uredima TZ- a te regionalnim turističkim agencijama

Tiskanje promidžbenih plakata i pozivnica za manifestaciju Rimska noć u Naroni

Izrada novih suvenira za muzejsku suvenirnicu (četiri vrste ravnala, podložak za pisanje, platnene torbe)

Tiskanje promotivnog letka s tekstualnim djelom na osam jezika

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Stalni izložbeni postav i povremene izložbe Arheološkog muzeja Naroni prema evidenciji prodanih i gratis ulaznica posjetilo je ukupno 16.927 posjetitelja.

15. FINACIJE

15.1. Izvori financiranja (u %)

RH	1.167 832,00 kn - 71,5%
lokalna samouprava	30.000,00 kn - 2,50 %
vlastiti prihod	390.692,00 kn - 24%
donacije	16,420,00 kn - 2%